

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/230271,Ramie-krzep-Ojczyźnie-sluz-135-rocznica-powstania-Sokolstwa-Polskiego-w-Ameryce.html>
27.02.2026, 14:23

„Ramie krzep – Ojczyźnie służ”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce

[Związek Sokolstwa Polskiego w Ameryce](#)

31.03.2023

Sokolstwo Polskie w Ameryce jest organizacją społeczną, założoną przez członków Polonii amerykańskiej. W swych założeniach łączy krzewienie kultury fizycznej z ideą służby Ojczyźnie. Od początku działalności stawiało sobie za cel pracę na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości. Działania te przybierały różną formę – od lobbingu, przez pomoc charytatywną, aż po walkę zbrojną.

W latach 1917–1919 około 5-6 tys. członków Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce wstąpiło do tworzonej we Francji armii gen. Hallera, by brać udział w wykuwaniu i obronie polskiej niepodległości.

W Sokolstwie swoją przygodę ze sportem rozpoczynało także wielu sportowców o światowej sławie, jak np.: jeden z najbardziej znanych i utalentowanych baseballistów wszechczasów, zawodnik St. Louis Cardinals, Stan Musial, lekkoatletka i czternastokrotna rekordzistka świata Stanisława Walasiewicz czy dwukrotny mistrz świata w boksie Stanisław Kiecal.

Obecnie Sokolstwo Polskie w Ameryce pozostaje dla Polonii organizacją bratniej samopomocy oraz miejscem, w którym Amerykanie polskiego pochodzenia pielęgnują swoje tradycje.

W 2019 r. prezes Sokolstwa Polskiego w Ameryce Timothy L. Kuzma przekazał do zasobu Archiwum IPN dokumenty i artefakty zgromadzone w archiwum organizacji. W ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci do zbiorów Instytutu trafiły niemal dwie tony materiałów, stanowiących świadectwo ponad stuletniej działalności tej instytucji i jej wkładu w walkę o odzyskanie niepodległości. W skład kolekcji wchodzi dokumenty dotyczące działalności Związku Sokolstwa Polskiego w Ameryce oraz związane z wybitnymi członkami tej organizacji, w tym: korespondencja, prasa, unikatowe fotografie, a także mundury, sztandary i odznaczenia.

W 2022 r. przypada 135. rocznica założenia pierwszego gniazda sokolego w Chicago, co stało się dla Archiwum IPN inspiracją do przygotowania wystawy na temat historii i dorobku tej organizacji.

Wystawa „„Ramie krzep – Ojczyźnie służ». 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce” zawiera szesnaście plansz przedstawiających kręgi tematyczne odnoszące się do historii „Sokoła”: początki i organizacja, struktura, rozłam i zjednoczenie, militaryzacja, rekrutacja, czyn zbrojny, wsparcie dla Ojczyzny, walki na Kresach, Sokolstwo podczas II wojny światowej, sport (rozwój fizyczny, otwarcie na inne dyscypliny, lekkoatletyka, sokoli sportowcy), więzi z ojczyzną przodków oraz solidarność z Polską.

Po raz pierwszy ekspozycję zaprezentowano na Placu Zamkowym w Warszawie 10 września 2022 r.

Archiwum IPN przygotowało także we współpracy z Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce i

Muzeum Sportu czasową wystawę muzealną pod takim samym tytułem. Uroczysty wernisaż wystawy miał miejsce 16 września 2022 r. w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce.

Ekspozycja obejmuje niemal czterysta unikalnych eksponatów, m.in. list Heleny Paderewskiej, przewodniczącej Polskiego Białego Krzyża (PBK) do Agnieszki Wisły, odznaki związane z Sokolstwem, liczne zdjęcia czy „Memoriał do cywilizowanych narodów świata w sprawie Polski” przekazany przez Związek Sokołów Polskich w Ameryce na początku 1915 r. prezydentowi Stanów Zjednoczonych oraz wszystkim ambasadorom rezydującym w Waszyngtonie.

Uzupełnieniem ekspozycji oryginalnych dokumentów i artefaktów są interaktywne pulpity i projekcje multimedialne, a wśród nich fabularyzowany dokument zrealizowany z okazji 15-lecia rekrutacji do Armii Polskiej we Francji, przeprowadzonej na terenie USA i Kanady w trakcie I wojny światowej.

Wystawę w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce będzie można oglądać do 31 marca 2023 r.

Projekt wystawy: 7muz.pl

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Centrala

Archiwum IPN

Wystawa

Przed wybuchem I wojny światowej w Stanach Zjednoczonych żyło około 1 milionów polskich imigrantów. Wśród powstających organizacji zespalałych Polonię istniało miejsce zajmował także sokolizm. Pomyśl zresztaśnią się w towarzystwa gimnastyczne, w których oprócz rozwoju fizycznego kładziono także nacisk na zachowanie wartości narodowych i walkę o odzyskanie niepodległości, rozwijanie siły narodów słowiańskich i II połowie XIX w. „Sokoła” zakładali kolejno Cześć, Słowacy, Słoweni i Polacy. Utworzone w 1867 r. we Lwowie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokoł” stało się inspiracją dla Polaków w Stanach Zjednoczonych oraz nofinitem najważniejszych idei i wzorem postępowania.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej zaprasza do odwiedzenia wystawy czasowej poświęconej 135-letniej historii Sokolstwa Polskiego w Ameryce w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce. Ekspozycja dostępna będzie od 17 września 2022 r. do 31 marca 2023 r.

**rocznica powstania
Sokolstwa Polskiego
w Ameryce**

1887
2022

Before the outbreak of the First World War, approximately three million Polish immigrants lived in the United States. The Foksen movement held a vital place among the emerging organizations of the Polish community. The idea of associating in gymnastic societies, which in addition to physical development also emphasized the preservation of national values and the fight to regain independence, developed among Slavic nations in the second half of the 19th century. 'Sokół' was founded in succession by Czechs, Slovaks, Slovenes and Poles. The 'Sokół' Gymnastic Society, established in Lvov in 1867, became an inspiration for Poles in the United States as well as a medium for the most important ideas and a model of conduct.

The Archive of the Institute of National Remembrance invites you to visit the temporary exhibition dedicated to the 135-year history of the Polish Falcons of America at the Kazimierz Pułaski Museum in Warka. The exhibition will be open from September 17, 2022 to March 31, 2023.

Patronat Narodowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy
w Stulecie Odzyskania Niepodległości

National Patronage

National Patronage
of the President of the Republic of Poland Andrzej Duda
to mark the Centenary of Regaining Independence

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

7MUZ.PL

A group of soldiers in World War I uniforms standing in formation with rifles. The soldiers are wearing khaki uniforms and wide-brimmed campaign hats. They are holding long rifles, likely Lee-Enfield No. 4s. The image is a monochrome photograph with a reddish tint.

[„Ramie krzep - Ojczyźnie służ”. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce \(wystawa plenerowa\) \(pdf, 86.56 MB\)](#)